

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม
กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อ
ตำบลชะมวง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

**The Relationship between the Physical and Socio-economic Factors
and the Condition of Beef Cattle Raising in Tambol Chamuang,
Amphur Khuankanun, Changwat Phatthalung**

ชฎารัตน์ บุญจันทร์^{1*} ศิริจิต ทุ่งหว่า¹ และสุธา วัฒนสิทธิ์²
Chadarat Boonchan^{1*}, Sirijit Thungwa¹ and Sutha Wattanasit²

¹ สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

² สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Abstract

The purposes of this research were to study and find out the relationship between the physical factors, the socio-economic factors, the beef cattle raising conditions and the opinion of the farmers who raise native beef cattle and crossbreed beef cattle in Tambol Chamuang, Amphur Khuankanun, Changwat Phatthalung. The method used in this study was a quantitative analysis conducted by interviewing 102 beef cattle raisers. 64 of them were native beef cattle raisers and 38 of them were crossbreed selected at random beef cattle raisers. The household total area, the entire farm holding area, the total income in agriculture, the total income in beef raising and the level of education were found to be factors relating to the raising condition of beef cattle statistically significant ($p \leq 0.01$). The results a comparison of the different in the physical factors, the socio-economic factors and the opinion of the farmers who raised both groups of cattle show that the rented farm area and animal welfare were statistically significant difference ($p \leq 0.05$). The household total area, the total farm area, the total income in the family, the total income from agriculture, the total income from beef raising, the level of education, feeding method, barn building, the grass bed set-up and animal welfare were found to be statistically significant ($p \leq 0.01$). The knowledge and

* ผู้เขียนที่ให้การติดต่อ โทร. +668 6695 1284
E-mail address: boon_chadarat@yahoo.co.th

understanding of raising crossbreed beef cattle, the motivation in raising crossbreed beef cattle and the support in raising crossbreed beef cattle in both groups also show statistically significant difference ($p \leq 0.01$)

Keywords: physical factors; socio-economic factors; the conditions of beef cattle raising; farmers of beef cattle

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมกับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อ และเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง และลูกผสมในตำบลชะมวง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 102 ราย แบ่งเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองจำนวน 64 ราย และกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจำนวน 38 ราย ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ-สังคมกับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า พื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด รายได้สุทธิรวมในการทำการเกษตร รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่ม พบว่า พื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด รายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือน รายได้สุทธิในการทำการเกษตร รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ ระดับการศึกษา การให้อาหาร โรงเรือน การทำแปลงหญ้า การสุขาภิบาลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความคิดเห็นด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคเนื้อพื้นฐูลูกผสม ด้านแรงจูงใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม วิธีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมของผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทนำ

การเลี้ยงโคของประเทศไทยในอดีตนิยมเลี้ยงสำหรับใช้งานในการทำนา เข็มเกี่ยว และนวดข้าว นอกจากนี้โคเปรียบเสมือนคลังออมสินมีชีวิต เป็นแหล่งเงินทุนที่มีไว้สำหรับใช้เมื่อเกิดภาวะวิกฤติ เช่น น้ำท่วมผลผลิตในไร่นาเสียหาย หรือเหตุการณ์ที่ต้องใช้เงินเป็นพิเศษ ผู้เลี้ยงจึงทำการขายโคออกไป (สุรัช ชาศรีรัตน์, 2547) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2525 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไป มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมมากขึ้น ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ความต้องการบริโภคเนื้อโคจึงเพิ่มขึ้น

ตามไปด้วย ทำให้บทบาทของโคใช้แรงงานถูกลดความสำคัญลงจากที่เคยใช้แรงงานจากสัตว์ในการประกอบอาชีพเกษตรได้หันมาใช้เครื่องจักรกลแทน และมีเกษตรกรบางส่วนหันมาเลี้ยงโคเพื่อขายเนื้อเป็นวัตถุประสงค์หลัก เนื่องจากให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าการเลี้ยงที่ไม่ได้แยกวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (ปรารธนา พุกกะศรี, 2548)

สำหรับภาคใต้ได้มีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะจังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสามารถในการผลิตเนื้อโคได้เพียงพอเพื่อการบริโภคในจังหวัด และส่งจำหน่ายไปยังจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัด นครศรีธรรมราช และสงขลา โดยอำเภอที่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมากที่สุดในจังหวัดพัทลุง คือ อำเภอควนขนุน ซึ่งยังคงประสบกับปัญหาในเรื่องแปลงนาหญ้าที่เหลืออยู่ในปัจจุบันมีสภาพไม่สมบูรณ์นักเนื่องจากยังไม่ฟื้นตัวจากสถานการณ์น้ำท่วมขังยาวนานตั้งแต่ปลายปีที่ผ่านมา และแปลงหญ้าหลายแปลงยังไม่ได้รับการปรับปรุง ทำให้ขาดแคลนหญ้าสดในการเลี้ยงโค ประกอบกับเกิดโรคปากเปื่อยเท้าเปื่อยส่งผลให้ราคาโคเนื้อ มีราคาตกลงเท่าตัว (สายฝน เม้าทอง, 2549 : 64 - 65) และเกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อขึ้นเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ซึ่งโครงการนี้ได้รับความสนใจเป็นอันมาก และหลังจากนั้นจึงมีหลายโครงการเกิดขึ้นตามมา (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง, 2549) โดยสภาพทั่วไปของเกษตรกรมีปัจจัยพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมที่แตกต่างกัน และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยดังกล่าวได้ จึงทำการหาความสัมพันธ์จากปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมที่เกษตรกรเป็นอยู่เพื่อใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อหาคำตอบในการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้อย่างไร และผลจากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดพัทลุง และพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพ คือ เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขัง รวมทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมที่มีอยู่ของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่อื่นที่มีคล้ายคลึงกัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม และสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อ
2. หาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมกับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อ
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง และลูกผสม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร : คัดเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตำบลที่มี การเลี้ยงโคเนื้อมากคือ ตำบลชะมวง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านหนักขัน หมู่ที่ 13 บ้านศาลาม่วง และหมู่ที่ 14 บ้านไสตออก ซึ่งเป็นตำบลที่มี ชุมชนอยู่อย่างหนาแน่น โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ พื้นเมืองจำนวน 129 ราย และกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจำนวน 76 ราย

กลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเชิงปริมาณจำนวน 102 ราย ได้จากการสุ่ม ตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) จากบัญชีรายชื่อผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้ง 3 หมู่บ้าน ในอัตราส่วนร้อยละ 50 ของประชากรผู้เลี้ยงโคเนื้อแต่ละหมู่บ้าน จึงได้กลุ่มตัวอย่างผู้เลี้ยง โคเนื้อพื้นเมืองจำนวน 64 ราย และผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจำนวน 38 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ลักษณะข้อคำถามมีทั้งคำถามปลายปิด (close-ended question) ที่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้ เลือกตอบและคำถามปลายเปิด (open-ended question) เพื่อให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบและ แสดงความคิดเห็น ใช้ระยะเวลาในการเก็บแบบสัมภาษณ์ประมาณ 5 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม - กันยายน พ.ศ. 2551

การวิเคราะห์ข้อมูล : ใช้สถิติพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนสถิติอนุมานได้แก่ การทดสอบแบบ (t-test) การทดสอบแบบไคว์สแควร์ (chi-square) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) ซึ่งก่อนทำการออกแบบ สัมภาษณ์ใช้การทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ โดยวัดความสอดคล้องภายในของข้อ คำถามด้วยวิธี (Cronbach' Alpha coefficient) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) ใช้ระยะเวลาใน การวิเคราะห์ผลและเขียนผลเชิงปริมาณประมาณ 5 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม และสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของ ผู้เลี้ยงโคเนื้อ

1. สภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมของผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองร้อยละ 43.80 ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 35.94 เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพรอง และร้อยละ 73.40 เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม มีอายุเฉลี่ย 46.98 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.04 มีการศึกษาระดับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขึ้นไป ซึ่งสามารถอ่านออกเขียนได้ในระดับหนึ่ง โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย

3.53 คน เป็นแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2.33 คน มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 12.67 ไร่ มีการเช่าที่ดินโดยเฉลี่ย 2.15 ไร่ มีพื้นที่ให้ผู้เช่าหรือรับจ้างที่กินเฉลี่ย 2.13 ไร่ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทำสวนยางพาราเฉลี่ย 6.58 ไร่ ทำนาเฉลี่ย 3.70 ไร่ ทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 0.36 ไร่ รายได้หลักมาจากรายได้สุทธิทางการเกษตรเฉลี่ย 98,129 บาทต่อปี รายได้สุทธิจากการปลูกพืชมากที่สุด คือ รายได้จากการทำสวนยางพาราเฉลี่ย 71,926 บาทต่อปี รายได้สุทธิจากการเลี้ยงสัตว์มากที่สุด คือ รายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 7,903 บาทต่อปี และร้อยละ 76.60 เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร ซึ่งร้อยละ 51.60 ของผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีเพียงร้อยละ 32.80 มีหนี้สินเฉลี่ย 59,148 บาท ร้อยละ 61.90 ของผู้มีหนี้สิน มีหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้าน

ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมร้อยละ 63.20 ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 78.95 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมเป็นอาชีพรอง และร้อยละ 21.05 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมและสุกรเป็นอาชีพเสริม มีอายุเฉลี่ย 47.89 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.47 มีการศึกษาระดับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.37 คน เป็นแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2.37 คน มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 16.75 ไร่ มีการเช่าที่ดินโดยเฉลี่ย 3.00 ไร่ มีพื้นที่ให้ผู้เช่าหรือรับจ้างที่กินเฉลี่ย 2.29 ไร่ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทำสวนยางพาราเฉลี่ย 9.04 ไร่ ทำนาเฉลี่ย 4.00 ไร่ ทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 2.01 ไร่ มีรายได้หลักมาจากรายได้สุทธิทางการเกษตรเฉลี่ย 131,177 บาทต่อปี รายได้สุทธิจากการปลูกพืชมากที่สุด คือ รายได้จากการทำสวนยางพาราเฉลี่ย 118,233 บาทต่อปี รายได้สุทธิจากการเลี้ยงสัตว์มากที่สุด คือ รายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 10,202 บาทต่อปี และร้อยละ 52.60 เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร ซึ่งร้อยละ 52.60 ของผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีเพียงร้อยละ 26.30 มีหนี้สินเฉลี่ย 70,410 บาท ร้อยละ 70.00 ของผู้มีหนี้สิน มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

2. สภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองนิยมเลี้ยงโคพื้นเมืองสายพันธุ์ภาคใต้ ซึ่งมีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย 12.05 ตัว โดยร้อยละ 64.06 มีลักษณะการเลี้ยงปล่อยในสวนยางพาราให้กินหญ้าสดเพียงอย่างเดียว และร้อยละ 35.54 มีการทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคเนื้อ มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 34.38 ที่มีหญ้าสดไม่เพียงพอ จึงแก้ปัญหาโดยใช้พืชอาหารหยาบชนิดอื่นทดแทนคือ ฟางข้าว ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเกษตรนำมาเป็นอาหารทดแทน เนื่องจากช่วงฤดูฝนมีน้ำท่วมขังในแปลงหญ้า ทำให้มีหญ้าสดไม่เพียงพอ จากลักษณะภูมิประเทศของตำบลชะม่วงเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขัง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมีความชุ่มน้ำเป็นระยะเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ บุรพาศิริ (2544) ที่รายงานว่า ลักษณะภูมิประเทศที่

เป็นที่ราบลุ่ม ปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อที่ต้องเผชิญ คือ การขาดแคลนหญ้าสดในช่วงฤดูฝน เนื่องจากมีน้ำท่วมขังในแปลงหญ้า ไม่สามารถตัดหญ้า หรือปล่อยโคให้แทะเล็มหญ้าได้ เกษตรกรจึงต้องเลี้ยงโคโดยการปล่อยในสวนยางพารา และร้อยละ 87.80 ของผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีการทำโรงเรือนมีการทำความสะอาดโรงเรือน 2-3 ครั้งต่อเดือน นอกจากนี้มีสัดส่วนน้อยร้อยละ 28.10 ที่ทำวัคซีนป้องกันโรคพยาธิ ปากและเท้าเปื่อย

ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมนิยมเลี้ยงโคลูกผสมบราห์มัน-พื้นเมือง รองลงมาโคกำแพงแสน และลูกผสมชาร์โลเรห์-พื้นเมืองตามลำดับ มีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย 11.43 ตัว ซึ่งถือเป็นเกษตรกรรายย่อย โดยร้อยละ 52.60 มีลักษณะการเลี้ยงแบบขังคอกยื่นโรง ให้กินอาหารหยาบและอาหารข้นควบคู่กันไป ร้อยละ 86.84 มีการทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโค ซึ่งพันธุ์หญ้าที่นิยมปลูก คือ หญ้าเนเปียร์ หากมีหญ้าสดไม่เพียงพอผู้เลี้ยงร้อยละ 58.33 แก้ปัญหาโดยให้เปลือกสับปะรดหมัก และร้อยละ 41.67 ให้ฟางอัดฟ่อนทดแทนในช่วงขาดแคลน ซึ่งสอดคล้องกับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมใน อ.กบินทร์บุรี จ. ปราจีนบุรี แม้เลี้ยงแบบรายย่อยแต่จำเป็นต้องมีการทำแปลงหญ้าให้เหมาะสมกับจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงเช่นกัน เนื่องจากโคเนื้อลูกผสมต้องการหญ้า และอาหารข้นอย่างเพียงพอ ส่วนปัญหาที่ต้องเผชิญมากที่สุดคือ ช่วงฤดูฝนมีน้ำขังในแปลงหญ้า (ธีรชัย ช่อไม้, 2544) นอกจากนี้ผู้เลี้ยงทั้งหมดมีการทำโรงเรือน และทำความสะอาดโรงเรือนทุกวัน รวมถึงมีการทำวัคซีนป้องกันโรคพยาธิ แท้งติดต่อกัน ปากและเท้าเปื่อย ใช้วิธีการผสมพันธุ์โคด้วยการผสมเทียม (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสม

สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ	ผู้เลี้ยงโคเนื้อ				
	จำนวน (ราย)	พื้นเมือง (ร้อยละ)	จำนวน (ราย)	ลูกผสม (ร้อยละ)	รวมทั้งหมด (ราย)
พันธุ์โคเนื้อ					
- พื้นเมืองสายพันธุ์ภาคใต้	64	100.00	-	-	64
- ลูกผสม	-	-	38	100.00	38
- บราห์มัน-พื้นเมือง	-	-	18	47.37	18
- ชาร์โลเรห์-พื้นเมือง	-	-	8	21.05	8
- กำแพงแสน	-	-	12	31.58	12
จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย (ตัว)	12.05	-	11.43	-	11.70
ลักษณะการเลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)					

สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ	ผู้เลี้ยงโคเนื้อ				รวมทั้งหมด (ราย)
	จำนวน (ราย)	พื้นที่เมือง (ไร่/ละ)	จำนวน (ราย)	ถูกผสม (ไร่/ละ)	
- ปล่อยในสวนยางพารา	41	64.06	-	-	41
- ปล่อยในทุ่งหญ้าธรรมชาติ	30	46.88	-	-	30
- ปล่อยในแปลงหญ้า	8	12.50	8	21.10	16
- ผูกล้าในแปลงหญ้า	-	-	18	47.37	18
- ขังคอกขี้โรง	-	-	20	52.60	20
ลักษณะการให้อาหาร					
- ให้อินหญ้าสดเพียงอย่างเดียว	48	75.00	-	-	48
- ให้อินหญ้าสดควบคู่กับอาหารข้น	16	25.00	38	100.00	54
การทำแปลงหญ้า					
ทำ	23	35.54	33	86.84	56
ไม่ทำ	41	64.06	5	13.16	46
หญ้าสดเพียงพอหรือไม่					
เพียงพอ	42	65.63	26	68.40	68
ไม่เพียงพอ	22	34.38	12	31.60	34
หากมีหญ้าสดไม่เพียงพอใช้สิ่งใดทดแทน					
- พืชอาหารแห้ง	22	100.00	5	41.67	27
- พืชอาหารหมัก	-	-	7	58.33	7
การทำโรงเรือน					
ทำ	41	56.25	38	100.00	79
ไม่ทำ	23	42.20	-	-	23
การทำความสะดวกโรงเรือนของผู้มีโรงเรือน					
ทำ	36	87.80	38	100.00	74
ไม่ทำ	5	12.20	-	-	5
การทำวัคซีน					
ทำ	18	28.10	38	100.00	56
ไม่ทำ	46	71.90	-	-	46
วิธีการผสมพันธุ์โคเนื้อ					
- ใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง	21	32.81	-	-	21
- จูงผสม	43	67.19	-	-	43
- ผสมเทียม	-	-	38	100.00	38

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมกับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อ

1. ปัจจัยทางกายภาพ

พื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือน : ผู้ที่มีพื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือนมาก มักมีการเลี้ยง โคเนื้อจำนวนมากขึ้นด้วย เนื่องจากสามารถใช้พื้นที่ในทำแปลงหญ้าเพิ่มขึ้น เพื่อให้โคเนื้อที่มีภูมิลักษณ์อย่างเพียงพอ จึงมีการเลี้ยงแบบปล่อยในแปลงหญ้า หรือตัดหญ้า มาให้กินเป็นครั้งคราว โดยควบคุมไปกับการทำโรงเรือนเพื่อใช้กักบังแดดฝน จึงทำให้พื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด : ผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดมาก มักมีการทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่ผู้เลี้ยงโคเนื้อบางรายมีปัญหาในเรื่องน้ำท่วมขังในนาข้าว จึงได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาทำสวนยางพารา และแปลงหญ้าทดแทน จึงทำให้พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งขัดแย้งกับ ทินกฤต จันทภาโส (2548) รายงานว่าขนาดพื้นที่ถือครอง และพื้นที่ทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ถือครองใกล้เคียงกัน พื้นที่เกือบทั้งหมดถูกใช้ในการประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยางพารา

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม

รายได้สุทธิรวมในการทำการเกษตร : ผู้ที่มีรายได้สุทธิรวมทางการเกษตรมาก มักมีการจัดสรรเงินเพื่อนำไปใช้ในการทำโรงเรือนเพื่อใช้กักบังแดดฝน และทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคเนื้อมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรเงินมาใช้ในการสุขาภิบาล การทำความสะอาดโรงเรือน การฉีดวัคซีนป้องกันโรค และการผสมเทียมโคมากขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้รายได้สุทธิรวมทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ : ผู้ที่มีรายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อมาก มักมีการจัดการในการให้อาหารดีกว่า ทั้งนี้เนื่องจากต้องคำนึงถึงสารอาหารที่โคจะได้รับต่อวันด้วย ในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจึงต้องมีการให้อาหารชั้นเพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ของร่างกาย นอกจากนี้ในการทำโรงเรือนควรเลือกใช้วัสดุที่มีความคงทนเพื่อการใช้งานในระยะยาว และทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคเนื้อมากขึ้น ซึ่งมีค่าใช้จ่ายไม่มาก นอกเหนือจากค่าเมล็ดพันธุ์หญ้า และค่าเตรียมดินแล้วมีการใส่ปุ๋ยเป็นครั้งคราว เนื่องจากผู้เลี้ยงโคเนื้อบางรายใช้

น้ำจากบ่อน้ำทิ้งคอกสุกรในการรดแปลงหญ้า และนำเงินบางส่วนที่ได้นำมาใช้ในการสุขภาพ เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การทำความสะอาดโรงเรือน และเสียค่าใช้จ่ายในการผสมเทียมโคเนื้อมากขึ้น จึงทำให้รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อมีความ สัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

ระดับการศึกษา : กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป จึงมีการจัดการด้านจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงให้เหมาะสมขึ้น โดยคำนึงว่าใช้การผสมพันธุ์โคด้วยวิธีใด ควบคุมกับการให้อาหารหยาบและอาหารข้นดีขึ้นไปด้วย ซึ่งผู้เลี้ยงโคเนื้อบางรายเลี้ยงปล่อยในสวนยางพารา เมื่อเข้าสู่ฤดูแล้งมีปริมาณหญ้าลดลงจึงจำเป็นต้องตัดหญ้าสดจากพื้นที่อื่นมาให้ บางรายมีความรู้ในการทำแปลงหญ้ามากจึงมีการจัดสลับหมุนเวียนให้โคมีหญ้าสดกินอย่างทั่วถึง และมักคำนึงถึงการทำโรงเรือนมากขึ้น ควบคุมกันไปรวมทั้งให้ความสำคัญกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคที่ส่งผลให้โคมีสุขภาพดี อัตราการเจริญเติบโตสูง จึงทำให้ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้ออย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรพงษ์ ภิรมชกานัญญ์ (2546) รายงานว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรรายกจนในจังหวัดปัตตานีอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีการยอมรับวิทยาการการเลี้ยงโคเนื้อมากกว่า โดยเฉพาะด้านการให้อาหาร โรงเรือน และการสุขภาพ

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อโดยรวมมีดังนี้ พื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตร จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร รายได้สุทธิในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายรวมในครัวเรือน แหล่งเงินทุน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงน้อย ประกอบกับมีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตร จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร รายได้สุทธิในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายรวมในครัวเรือน แหล่งเงินทุน และการเป็นสมาชิกกลุ่มใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ปฏิมา เพ็ชรประยูร (2543) และ ทินกฤต จันทกาโส (2548) รายงานว่า สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในการทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ซึ่งการเพิ่มแรงงานในการทำการเกษตรไม่มีความจำเป็นเนื่องจากมีขนาดพื้นที่ถือครอง พื้นที่นา พื้นที่สวนยางพารา ประกอบกับจำนวนโคเนื้อลูกผสมที่เลี้ยงต่อครัวเรือนน้อย วัชรพงษ์ ภิรมชกานัญญ์ (2546) รายงานว่า การใช้แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการสุขภาพโคเนื้อของเกษตรกรรายกจนในจังหวัดปัตตานีอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากมีความหวังที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงโคเนื้อจึงเกิดการยอมรับเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ตามมา (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสม

ประเภทของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อ (r)											
	จำนวนโค		การให้อาหาร		โรงเรียน		แปลงหญ้า		การสุขาภิบาล		รวม	
	(P)	(r)	(P)	(r)	(P)	(r)	(P)	(r)	(P)	(r)	(P)	(r)
ปัจจัยทางกายภาพ												
- พื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือน	0.04	0.20*	0.45	0.08	0.01	0.27**	0.00	0.35**	0.00	0.30**	0.00	0.32**
- พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	0.07	0.18	0.18	0.13	0.00	0.31**	0.00	0.35**	0.00	0.35**	0.00	0.38**
- พื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตร	0.99	0.00	0.13	0.15	0.08	0.18	0.06	0.19	0.25	0.12	0.04	0.21
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม												
- จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร	0.93	0.01	0.12	0.16	0.40	0.08	0.14	-0.15	0.33	0.10	0.45	0.08
- รายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือน	0.76	0.03	0.19	0.13	0.50	-0.07	0.08	0.17	0.11	0.16	0.29	0.11
- รายได้สุทธิรวมในการเกษตร	0.43	-0.08	0.09	0.17	0.02	0.23*	0.01	0.24*	0.00	0.31**	0.00	0.31**
- รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ	0.65	-0.05	0.00	0.50**	0.00	0.50**	0.00	0.44**	0.00	0.81**	0.00	0.74**
- ค่าใช้จ่ายรวมในครัวเรือน	0.66	0.04	0.80	0.03	0.90	-0.01	0.69	0.04	0.65	-0.05	0.99	-0.00
- ระดับการศึกษา	0.00	0.38**	0.01	0.27**	0.00	0.29**	0.00	0.47**	0.00	0.42**	0.00	0.47**
- แหล่งเงินทุน	0.26	-0.11	0.61	-0.05	0.80	0.03	0.80	-0.17	0.40	-0.08	0.44	-0.08
- การเป็นสมาชิกกลุ่ม	0.54	0.06	0.12	0.15	0.35	0.09	0.87	-0.02	0.58	0.06	0.31	0.10

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตอนที่ 3 ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจสังคม สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสม

1. ปัจจัยทางกายภาพ พื้นที่ถือครองทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรของผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีพื้นที่ถือครองทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรมากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้ในการประกอบอาชีพหลัก บางรายปรับเปลี่ยนพื้นที่นำมาปลูกยางพาราทดแทน โดยเฉพาะการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องทำแปลงหญ้า ซึ่งผู้เลี้ยงโคเนื้อบางรายมีพื้นที่ไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องทำการเช่าที่ผู้อื่นเพื่อทำแปลงหญ้าใช้เลี้ยงโค

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม รายได้สุทธิในการทำการเกษตร รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ รายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือน และระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสอง

กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีรายได้สุทธิทางการเกษตรมากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง โดยมีรายได้สุทธิมากที่สุด คือ รายได้สุทธิจากการทำสวนยางพารา รองลงมารายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคเนื้อ จึงทำให้ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีรายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือนมากกว่า นอกจากนี้ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมเป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปมากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องมีความรู้ในด้านการเลี้ยง การตลาด รวมถึงการติดตามข่าวสารในการเลี้ยง และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำ (ตารางที่ 3)

3. สภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสม

1) จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง: ผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มมีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงทั้งหมดไม่แตกต่างกัน แต่ในทางตรงกันข้าม โครงสร้างฝูงของโคเนื้อที่เลี้ยงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมไม่จำเป็นต้องเลี้ยงพ่อพันธุ์ ทั้งนี้เนื่องจากใช้วิธีการผสมพันธุ์โคด้วยวิธีการผสมเทียม และเลี้ยงในพื้นที่เลี้ยงมีจำกัด ซึ่งแตกต่างกับการเลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองที่ใช้วิธีการผสมพันธุ์โคด้วยวิธีการจูงผสม และใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง จึงจำเป็นต้องมีสัดส่วนโคเพศผู้-เพศเมียที่เหมาะสม โดยมีโคพื้นเมืองที่เลี้ยงเฉลี่ย 12.05 ตัว ซึ่งใกล้เคียงกับโคลูกผสมที่เลี้ยงเฉลี่ย 11.43 ตัว

2) การให้อาหาร: ผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มมีชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองส่วนมากร้อยละ 75.00 มีการให้อาหารหยาบ คือ หญ้าสดเพียงอย่างเดียว ด้วยวิธีการปล่อยให้แทะเล็ม และตัดให้กินเป็นครั้งคราว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโคเนื้อพื้นเมืองสามารถใช้ประโยชน์จากอาหารหยาบได้ดี หากินง่ายในขณะที่เกิดการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ตามธรรมชาติ และยังสามารถใช้ผลพลอยได้ทางการเกษตรเป็นอาหาร แตกต่างกับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมที่ผู้เลี้ยงทั้งหมดมีการให้ทั้งอาหารหยาบและอาหารข้นควบคู่กัน นอกจากนี้มีวิธีการให้อาหารหยาบและอาหารข้นแก่โคเนื้อที่เลี้ยงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองส่วนมากร้อยละ 87.50 มักปล่อยให้แทะเล็มหญ้า และตัดให้กินเป็นครั้งคราว บางรายมีการให้กินอาหารข้นเพียงเล็กน้อยแตกต่างจากผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมที่ส่วนมากร้อยละ 52.60 มีการตัดหญ้าสดมาให้กินเพียงอย่างเดียวในโรงเรือน และมีการให้อาหารข้นทุกวัน เนื่องจากโคเนื้อลูกผสมเป็นโคที่มีโครงสร้างใหญ่จึงต้องการสารอาหารต่อวันอย่างเพียงพอเพื่อการเจริญเติบโต

3) **การทำโรงเรือน:** ผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มมีการทำโรงเรือน และทำพื้น โรงเรือน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมทั้งหมดมีการทำโรงเรือนแตกต่างกับร้อยละ 56.25 ของผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองที่มีการทำโรงเรือนน้อยกว่า ทั้งนี้เนื่องจากโคเนื้อลูกผสมต้องการการเอาใจใส่ดูแล และเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้มากกว่า โรงเรือนจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของโคเนื้อ โดยร้อยละ 85.37 ของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองไม่มีการปูพื้น โรงเรือน ทั้งนี้เนื่องจากโคเนื้อพื้นเมืองเกิดโรคได้น้อยกว่า เลี้ยงง่าย การจัดการดูแลไม่ยุ่งยากแตกต่างกับร้อยละ 78.95 ของผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมที่พื้น โรงเรือนทำด้วยคอนกรีตเพื่อสะดวกในการทำความสะอาด

4) **การทำแปลงหญ้า:** จำนวนแปลงหญ้าของผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เห็นได้ว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีการทำแปลงหญ้า เฉลี่ย 2.01 ไร่ มากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองที่มีการทำแปลงหญ้าเฉลี่ย 0.36 ไร่ ทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองส่วนมากเลี้ยงปล่อยในสวนยางพารา และตัดหญ้าให้กินเป็นครั้งคราว จึงมีการทำแปลงหญ้าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับโคเนื้อลูกผสมที่ต้องการหญ้าสดในปริมาณมาก จำเป็นต้องมีแปลงหญ้าเพื่อสลับหมุนเวียน ให้โคมีหญ้าสดกินอย่างเพียงพอ

5) **การสุขาภิบาล:** การทำความสะอาดโรงเรือนของผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมทั้งหมดมีการทำความสะอาดโรงเรือน มักทำความสะอาดโรงเรือนทุกวันแตกต่างกับร้อยละ 87.80 ของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองที่ทำความสะอาดโรงเรือน มักทำความสะอาดโรงเรือน 2-3 ครั้งต่อเดือน นอกจากนี้ในส่วนการผสมพันธุ์โค ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมทั้งหมดใช้วิธีการผสมพันธุ์โคด้วยวิธีการผสมเทียมแตกต่างกับร้อยละ 67.19 ของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองใช้วิธีการผสมพันธุ์โคด้วยวิธีการผสม (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมสภาพการเลี้ยงโคเนื้อ
ของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง และลูกผสม

รายการ	ผู้เลี้ยงโคเนื้อ (\bar{X})		ค่าทางสถิติ	
	พื้นเมือง (n = 64)	ลูกผสม (n = 38)	P	t, χ^2
ปัจจัยทางกายภาพ				
- พื้นที่ถือครองทั้งหมด	12.67	16.75	0.01	t = 2.69**
- พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	10.64	15.05	0.00	t = 3.85**
- ที่ดินเช่าเพื่อทำการเกษตร	2.15	3.00	0.01	t = 2.65*
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม				
- จำนวนแรงงานในการทำเกษตร	2.33	2.37	0.74	t = 0.33
- รายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือน	126,382	163,210	0.00	t = 3.72**
- รายได้สุทธิในการทำเกษตร	98,129	131,177	0.00	t = 3.62**
- รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ	7,903	10,020	0.00	t = -2.27**
- ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในครัวเรือน	56,318	66,040	0.33	t = -9.87
- ระดับการศึกษา	2.70	4.45	0.00	t = -5.00**
- แหล่งเงินทุน	0.36	1.02	0.71	t = 0.37
- การเป็นสมาชิกกลุ่ม	1.02	1.12	0.52	t = -0.65
สภาพการเลี้ยง โคเนื้อ				
จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง	12.05	11.43	0.95	t = 0.66
- พ่อพันธุ์	1.83	0.95	0.00	t = 3.52**
- แม่พันธุ์	1.53	2.76	0.01	t = -2.93**
- โครุ่นเพศผู้	3.42	1.89	0.01	t = 2.59**
- โครุ่นเพศเมีย	2.14	3.47	0.00	t = -7.91**
- แม่โค	1.74	1.11	0.32	t = 3.99
- ลูกโค	1.39	1.25	0.20	t = 3.04
การให้อาหาร				
- ชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยง	-	-	0.05	$\chi^2 = 0.35^*$
- การให้อาหารหยาบ	-	-	0.00	$\chi^2 = 0.53^{**}$
- การให้อาหารข้น	-	-	0.00	$\chi^2 = 0.75^{**}$
โรงเรือน				
- การทำโรงเรือน	-	-	0.00	$\chi^2 = 0.36^{**}$

รายการ	ผู้เลี้ยงโคเนื้อ (\bar{X})		ค่าทางสถิติ	
	พื้นเมือง (n = 64)	ลูกผสม (n = 38)	P	t, χ^2
- ลักษณะพื้นโรงเรือน	-	-	0.00	$\chi^2 = 0.38^{**}$
- ลักษณะหลังคาโรงเรือน	-	-	0.75	$\chi^2 = 6.06$
แปลงหญ้า				
- การทำแปลงหญ้า	-	-	0.24	$\chi^2 = 1.41$
- จำนวนแปลงหญ้า	0.36	2.01	0.00	t = -7.43**
- แหล่งน้ำใช้ในแปลงหญ้า	-	-	0.20	$\chi^2 = 1.88$
การสุขาภิบาล				
- การทำความสะอาดโรงเรือน	-	-	0.00	$\chi^2 = 0.44^{**}$
- การทำวัคซีน	-	-	0.32	$\chi^2 = 0.98$
- วิธีการผสมพันธุ์โคเนื้อ	-	-	0.00	$\chi^2 = 1.00^{**}$
การจำหน่าย				
- จำนวนโคเนื้อที่จำหน่าย	3.43	2.71	0.21	t = 1.26
- อายุโคที่จำหน่าย	3.12	3.37	0.30	t = -1.04
- ลักษณะการจำหน่าย	-	-	0.10	$\chi^2 = 0.25$

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 - ไม่สามารถหาค่าเฉลี่ยได้

4. ผลการเปรียบเทียบทางความคิดเห็นระหว่างผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสม

ด้านแรงจูงใจในการเลี้ยงโคเนื้อ ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองมีความคิดเห็นว่าการเลี้ยงโคเนื้อเป็นการช่วยลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน และทำให้คนในครอบครัวมีสุขภาพจิตดีขึ้นมากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม และด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมให้ความสำคัญกับการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ การสร้างโรงเรือน การทำแปลงหญ้า และการฉีดวัคซีนป้องกันโรคมากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ส่วนแรงจูงใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีความคิดเห็นว่าโคเนื้อลูกผสมขายได้กำไรมาก มีสภาพการตลาดดีกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง และวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีความคิดเห็นว่าผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และหน่วยงานรัฐ เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อหลายด้าน เช่น การเปิดอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ การแจกเมล็ดพันธุ์หญ้า ให้การช่วยเหลือด้านเงินทุน ตลอดจนการทัศนศึกษาดูงานการเลี้ยงโคเนื้อของ

ผู้เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อื่นมากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง สรุปได้ว่า ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองมีความรู้ในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมในระดับเห็นด้วยมาก แต่หากใช้การงูใจ และส่งเสริมผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองให้มาเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองยังให้ความคิดเห็นในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสม

ข้อคำถาม	ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง(n=64)		ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม(n=38)		ค่าทางสถิติ	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	t	P
ด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม						
ด้านแรงงูใจในการเลี้ยงโคเนื้อ						
1. การเลี้ยงโคมีรายได้มากกว่าการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น ๆ	3.09	1.05	3.16	1.20	-0.28	0.78
2. การเลี้ยงโคเป็นแหล่งออมทรัพย์อย่างหนึ่งของครอบครัว	3.66	0.48	3.87	0.34	-2.60*	0.01
3. การเลี้ยงโคเป็นการช่วยลดปัญหาการว่างงานในครัวเรือน	3.48	0.59	3.53	0.73	-0.32	0.75
4. การเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมที่สำคัญและยั่งยืนของคนในท้องถิ่น	3.52	0.59	3.37	0.82	0.97	0.34
5. การเลี้ยงโคเป็นการลดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน	2.86	0.91	2.32	0.62	3.59**	0.00
6. การเลี้ยงโคเป็นการปรับสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์	3.38	0.63	3.58	0.50	-1.70	0.92
7. การเลี้ยงโคเป็นการใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.31	0.50	3.24	0.85	0.50	0.62
8. การเลี้ยงโคเป็นการช่วยลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้	3.50	0.50	3.58	0.50	-0.77	0.45
9. การเลี้ยงโคเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีลงได้	3.50	0.50	3.58	0.50	-0.77	0.45
10. การเลี้ยงโคทำให้คนในครอบครัวมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น	3.42	0.50	2.61	0.50	8.03**	0.00
เฉลี่ยรวมด้านแรงงูใจในการเลี้ยงโค						
	3.37	0.45	3.28	0.45	0.98	0.33
ด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม						
1. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องมีการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่มีลักษณะดีก่อนนำไปเลี้ยง	3.92	0.27	4.00	0.00	-2.32*	0.02
2. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องสร้างโรงเรือนที่ถาวรเพื่อกันแดดและฝน	3.70	0.46	4.00	0.00	-5.16**	0.00
3. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องมีพื้นที่แปลงหญ้าให้เพียงพอกับจำนวนโคที่เลี้ยง	3.59	0.50	4.00	0.00	-6.57**	0.00
4. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องมีการเก็บถนอมพืชอาหารสัตว์เพื่อให้โคกินตลอดปี	3.97	0.18	4.00	0.00	-1.43	0.16
5. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องมีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคเป็นประจำ	3.78	0.42	4.00	0.00	-4.20**	0.00
6. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องมีอาหารข้นให้กินตลอดปี	3.56	0.66	3.53	1.03	0.22	0.83

ข้อคำถาม	ผู้เลี้ยงโคเนื้อ พื้นเมือง(n=64)		ผู้เลี้ยงโคเนื้อ ลูกผสม(n=38)		ค่าทางสถิติ	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	t	P
7. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องให้ก้อนแร่ธาตุและวิตามินเพิ่มเติมจากอาหารที่ได้รับในแต่ละมื้อ	3.59	0.50	3.42	0.50	1.70	0.09
8. แม่โคเนื้อลูกผสมที่ผสมติดยากเนื่องมาจากได้รับปริมาณอาหารและคุณค่าทางอาหารไม่เพียงพอ	2.44	1.13	2.87	1.38	-1.63	0.11
9. โคเนื้อลูกผสมเป็นโรคได้ง่ายกว่าโคพื้นเมือง	3.30	0.97	3.63	0.49	-2.31*	0.02
10. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องใช้แรงงานในครอบครัวมากกว่าพื้นเมือง	3.05	0.81	2.66	1.07	1.94	0.06
11. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องมีความเข้าใจในการเลี้ยงมากกว่าพื้นเมือง	2.13	1.11	2.34	1.10	-0.96	0.34
12. ผู้บริโภคนิยมบริโภคเนื้อโคเนื้อลูกผสมมากกว่าพื้นที่พื้นเมือง	1.25	0.59	1.61	1.08	-1.87	0.07
เฉลี่ยรวมด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	3.19	0.30	3.34	0.23	-2.61**	0.01

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสม (ต่อ)

ข้อคำถาม	ผู้เลี้ยงโคเนื้อ พื้นเมือง(n=64)		ผู้เลี้ยงโคเนื้อ ลูกผสม(n=38)		ค่าทางสถิติ	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	t	P
ด้านแรงจูงใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม						
1. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นเมือง	3.78	0.72	4.00	0.00	0.02	-2.42
2. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมให้ลูกน้ำหนักมากกว่าโคพื้นเมือง	4.00	0.00	4.00	0.00	-	-
3. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีสภาพการตลาดดีกว่าโคพื้นเมือง	1.41	0.77	2.71	1.39	0.00	-5.31**
4. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมขายได้กำไรมากกว่าโคพื้นเมือง	2.56	1.42	3.50	0.65	0.00	-4.54**
5. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต้องดูแลใจใส่มากกว่าโคพื้นเมือง	2.42	1.43	3.66	0.48	0.00	-6.32**
6. ตลาดมีความต้องการโคเนื้อลูกผสมมากกว่าโคพื้นเมือง	1.56	0.77	2.50	1.01	0.00	-4.94**
7. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมใช้ต้นทุนสูงกว่าโคพื้นเมือง	3.19	1.13	3.61	0.76	0.03	-2.24*
8. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมตามกระแสนโยบายยุทธศาสตร์จังหวัดพัทลุงเพราะมีโอกาสได้รับทุนมากกว่า	1.91	0.94	1.84	1.05	0.75	0.32
เฉลี่ยรวมด้านแรงจูงใจในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	2.60	0.62	3.23	0.38	0.00	-5.58**
ด้านวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม						
1. ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	1.95	0.65	3.03	1.20	0.00	-5.10**

ข้อคำถาม	ผู้เลี้ยงโคเนื้อ พื้นเมือง(n=64)		ผู้เลี้ยงโคเนื้อ ลูกผสม(n=38)		ค่าทางสถิติ	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	t	P
2. สำนักงานปศุสัตว์เป็นหน่วยงานที่มีบทบาท ในการส่งเสริม การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	2.61	0.49	3.39	0.50	0.00	-7.78**
3. การมีโอกาสได้ไปทัศนศึกษาดูงานการเลี้ยงโคมีผลต่อการ ตัดสินใจใน การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	2.27	0.91	3.08	0.59	0.00	-5.47**
4. ภาครัฐให้การช่วยเหลือด้านเงินกู้เพื่อการเกษตรมากขึ้น จึงทำให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมากขึ้น	2.09	1.00	3.16	0.44	0.00	-7.39**
5. การมีโอกาสเข้าร่วมชมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคส่งผลให้ผู้เลี้ยงโคเนื้อ ลูกผสมอย่างถูกต้อง	3.42	0.71	3.79	0.41	0.00	-3.31**
6. รัฐแจกเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์และให้คำแนะนำในการทำ แปลงหญ้าแก่ผู้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมากกว่าพื้นเมือง	1.92	0.95	3.00	0.90	0.00	-5.66**
7. การมีพื้นที่แปลงหญ้าช่วยในการตัดสินใจในการ เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	3.17	0.52	3.87	0.34	0.00	-8.14**
8. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในด้านการเลี้ยง	3.13	0.72	3.37	0.49	0.07	-1.84
9. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจำเป็นต้องรวมกลุ่มเพื่อต่อรองราคา	3.05	0.81	3.42	0.50	0.01	-2.58**
10. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจะมีโอกาสได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ รัฐมากกว่าพื้นเมือง	1.91	1.00	2.76	0.43	0.00	-5.97**
11. การเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจะมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือจาก เจ้าหน้าที่รัฐมากกว่าพื้นเมือง	1.77	0.97	2.42	0.72	0.00	-3.87**
เฉลี่ยรวมด้านวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม	2.48	0.40	3.21	0.38	0.00	-9.04**

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

1. ผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองกลุ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพรองและเสริม พื้นที่ทำการเกษตรส่วนมากถูกใช้ในการทำสวนยางพารา จึงไม่มีพื้นที่มากพอทำแปลงหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคเนื้อ บางรายทำการเช่าที่ดินผู้อื่นเพื่อทำแปลงหญ้า นอกจากนี้สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ ผู้เลี้ยงทั้งหมดไม่มีการกำหนดรูปแบบการเลี้ยงที่แน่นอน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้เลี้ยงเป็นเกษตรกรรายย่อย เลี้ยงจำนวนน้อย ไม่ได้มุ่งเพื่อทำการค้า มีบางรายที่ทำโรงเรือน ฉีดวัคซีนป้องกันโรค และให้ก้อนแร่ธาตุ

2. พื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือน และพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด รายได้สุทธิรวมในการทำการเกษตร รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ และระดับการศึกษา มีความ

สัมพันธ์กับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของผู้เลี้ยงโคเนื้อ จากการศึกษาทำให้ทราบว่า หากเกษตรกรมีปัจจัยเหล่านี้มากขึ้น จะส่งผลให้มีสภาพการเลี้ยงโคเนื้อที่ดีขึ้นได้

3. ปัจจัยพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ของผู้เลี้ยงโคเนื้อที่แตกต่างกันทำให้มีสภาพการเลี้ยงแตกต่างกันไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการให้อาหาร การทำโรงเรือน การทำแปลงหญ้า การสุขาภิบาล ทั้งนี้ในการพัฒนาการเลี้ยงต้องเริ่มต้นจากตัวผู้เลี้ยงเอง อาจมีการพัฒนาความรู้ในด้านการเลี้ยง และให้ความสนใจกับข่าวสารในด้านการตลาดมากขึ้น อาจช่วยทำให้การพัฒนาการเลี้ยงโคประสบความสำเร็จได้

4. ด้านความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อ ไม่ว่าจะใช้วิธีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ลูกผสม และใช้การจูงใจให้เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมอย่างไร ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองไม่ค่อยเห็นด้วยที่จะเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมนั้นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ การทำโรงเรือน การให้อาหารข้น การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การให้วิตามิน แร่ธาตุ รวมถึงการมีพื้นที่เพื่อใช้ทำแปลงหญ้าเลี้ยงโคเป็นปัจจัยหลัก

บทสรุป

การพัฒนาส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ศึกษาให้ดีขึ้นได้นั้น ต้องคำนึงถึงพื้นที่ถือครองทั้งหมดในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดในครัวเรือน รายได้สุทธิรวมในการทำการเกษตร รายได้สุทธิในการเลี้ยงโคเนื้อ และระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงโคเนื้อควบคู่กับความคิดเห็นที่ได้รับ คือ ผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยทำการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพรองและเสริม มีปัจจัยพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม และความคิดเห็นต่อการเลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและลูกผสมแตกต่างกัน ทำให้ผู้เลี้ยงโคเนื้อมีสภาพการเลี้ยงที่แตกต่างกันตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการทำโรงเรือน ทำแปลงหญ้า การเตรียมพืชอาหารชนิดอื่นมาใช้ทดแทนหญ้าสดในช่วงขาดแคลน รวมถึงการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เพื่อช่วยให้โคมีสุขภาพสมบูรณ์ สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เลี้ยงมีรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ประกอบกับความคิดเห็นของผู้เลี้ยงโคเนื้อที่การเลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองสามารถผสมผสานระหว่างการเลี้ยงโคเนื้อกับการปลูกพืชได้ โดยมีการเกี่ยวดูแลักษณะบวกได้มากกว่า รวมทั้งยังทำให้ผู้เลี้ยงมีสุขภาพจิตดีกว่าการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ซึ่งมีความเสี่ยงทั้งเรื่องราคาตลาด ปัญหาโรคอาหารขุ่นที่มีราคาสูงขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นจึงไม่ควรส่งเสริม และจูงใจให้ผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองให้หันมาเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม หากผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองมีความต้องการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม จำเป็นต้องมีความพร้อมในการเลี้ยง และให้ความรู้ในด้านการเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ต้องมีการติดตามความเคลื่อนไหวในด้านราคาตลาดและอาหารขุ่น เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม

ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาถูกโคเนื้อพื้นเมืองมีขนาดเล็กลงเรื่อย ๆ ซึ่งสืบเนื่องมาจากการเลี้ยงแบบปล่อยให้ผสมพันธุ์กันเองในฝูง ทำให้เกิดลักษณะเลือดชิด ควรสนับสนุนให้มีการผสมเทียมโคเนื้อพื้นเมือง เพื่อให้ได้ลูกโคที่แข็งแรง โตเร็ว จึงจะจำหน่ายได้ราคาดี
2. ปัญหาขาดแคลนหญ้าสดในช่วงฤดูฝน และมีพื้นที่ไม่เหมาะสมในการทำแปลงหญ้า เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ ผู้เลี้ยงควรมีการรวมกลุ่ม และจัดหาพื้นที่แปลงหญ้าสาธารณะเพื่อใช้เลี้ยง และใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้าร่วมกัน เมื่อโคมีหญ้าสดกินอย่างเพียงพอ ส่งผลโดยตรงกับความสมบูรณ์ของร่างกาย และทำรายได้ให้แก่ครอบครัวเพิ่มขึ้น
3. ปัญหาการลงทุนเลี้ยงโคเนื้อถูกผสมในระยะแรกผู้เลี้ยงจำเป็นต้องซื้อแม่พันธุ์สร้างโรงเรือน และทำแปลงหญ้า ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสูง ประกอบกับโคลักษณะดีมีราคาแพง ดังนั้นจึงควรให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตพื้นฐาน และสินเชื่อระยะยาวดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรสามารถนำไปดำเนินการเลี้ยงโคเนื้อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ปัญหาราคาลดลงของผู้เลี้ยงโคเนื้อถูกผสมมากกว่าผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อถูกผสมจำเป็นต้องมีการให้อาหารข้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ในขณะที่อาหารขั้นมีราคาไม่แน่นอน ส่งผลกระทบกับราคาโคเนื้อที่เกษตรกรได้รับ จึงควรมีการให้ความรู้ในด้านการตลาด และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายโคเนื้อได้
5. การเลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองสามารถช่วยเกื้อกูลกิจกรรมทางการเกษตร และทำให้สุขภาพจิตของผู้เลี้ยงดีกว่าการเลี้ยงโคเนื้อถูกผสม ทั้งนี้จึงควรส่งเสริม และสนับสนุนผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองที่เลี้ยงอยู่เดิมให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการอนุรักษ์โคเนื้อพื้นเมืองให้คงอยู่กับชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทินกฤต จันทภาโส. (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์พรีนซ์ จำกัด.
- ธีรชัย ช่อไม้. (2544). การเลี้ยงโคกบินทร์บุรีโดยใช้พื้นที่แปลงหญ้าแบบจำกัด. ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์กบินทร์ อ.กบินทร์บุรี จ. ปราจีนบุรี, สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอด

- เทคโนโลยี กรมปศุสัตว์, สถานีทดสอบพันธุ์สัตว์ ปราจีนบุรี.
- ปฎิมา เพ็ชรประยูร. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยใน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเสริฐ นูรพาศิริวัฒน์. (2544). บทบาทของโคเนื้อในระบบการทำฟาร์ม อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปรารธนา พุกกะศรี. (2548). สารานุกรมเกี่ยวกับโคเนื้อ ชุดที่ 1 ย้อนรอยวงการโคเนื้อ. นนทบุรี: นีออน บুক มีเดีย. (สิงหาคม).
- วัชรพงษ์ ภิรมย์ทกกาญจน์. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรยากจน ในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรัชชัย ชาศรีรัตน์. (2547). การผลิตโค – กระบือ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง. (2549). โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ. พัทลุง.